

Õiguskantsler

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Alus: ÕKS § 23 lg 8, AvTS § 35 lg 1 p
11,12,14,19

Märke tehtud: 07.04.2026

Juurdepääsupiirang kehtib kuni: 07.04.2101

Raimo Saadi
juhataja
Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
sotsiaal@tallinnlv.ee

Teie nr

Meie 08.04.2026 nr 7-5/252373/2602971

Sotsiaaltranspordi korraldamine lapsele

Lugupeetud Raimo Saadi

Teile teadaolevalt pöördus [] õiguskantsleri poole murega, et AS Tallinna Linnatransport on nõus osutama tema [] lapsele [] sotsiaaltransporditeenust (koolist koju sõitmiseks) ainult juhul, kui lapsel on saatja. Selline tingimus kehtestati pärast seda, kui laps pani koolist koju sõites oma käitumisega bussijuhi ohtlikku olukorda. Kuna järgmisel päeval pärast juhtunut ei leitud lapsele tugiisikut ega muud saatjat ning emal polnud võimalik lapsele kooli järele minna, kutsus AS Tallinna Linnatransport noorele politsei, kes ta koju viis. Nüüdseks on noorele leitud saatja (tugiisik), kuid 16. oktoobrist 2025 kuni 10. veebruarini 2026 pidi ema iga päev koolimajja minema, et koos noorega Tallinna Linnatranspordi bussiga koolist koju sõita.

Täna Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametit koostöö ja valmisoleku eest probleemile lahendusi otsida. Amet on õiguskantslerile kinnitanud, et soovib tagada igale abivajavale lapsele ja tema perele järjepideva ja lapse vajadusi arvestava abi. Samuti on amet teada andnud, et on asunud uusi lahendusi otsima nendeks juhtudeks, kui laps vajab sotsiaaltranspordi kasutamisel saatjat.

Õiguskantsleri hinnangul ei ole Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet käitunud õiguspäraselt, sest ei korraldanud ligi nelja kuu jooksul [] saatjat, nagu oli lubanud. [] kooliskäimine sõltus ainuüksi sellest, kas tema emal oli võimalik teda koolist koju sõitmiseks saata.

Kuigi Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile oli teada, et sotsiaaltranspordi osutamise käigus võib mõni sõitja käituda ettearvamatult või ohtlikult, polnud ametil tegevuskava, kuidas sellised olukorrad kiiresti lahendada. Amet seadis ohtliku olukorra põhjustanud sõitjale vaid tingimuse, et edaspidi peab tal olema saatja (tugiisik). Saatja leidmine võtab aega, aga lapsel on õigus ja kohustus koolis käia, seda kohustust ei saa ootele panna.

Palun ametil läbi mõelda, mida edaspidi ette võtta, kui puudega laps seab oma käitumisega ohtu bussijuhi, teiste sõitjate või tema enda turvalisuse. Seejuures ei tohiks ohtu sattuda lapse õigus haridust omandada.

Ootan Teilt vastust soovitusel järgimise kohta 29. maiks 2026.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Asjaolud

1. Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti (edaspidi: amet) ning lapsevanema edastatud dokumentide kohaselt on []-aastane [] raske liitpuudega laps. Laps õpib [koolis] ja elab []. [] Linnaosa Valitsuse 18.09.2024 otsusega on talle määratud sotsiaaltransporditeenus kooli ja koolist koju sõitmiseks.

2. 14. oktoobril 2025 koolist koju sõites kasutas [] bussijuhi suhtes füüsilist vägivalda. Teenuseosutaja andis lapsevanemale 15. oktoobri ennelõunal juhtunust teada ning selgitas, et ta ei saa enam last sõidutada, kui tal pole saatjat. Teenuseosutaja palus, et lapsevanem leiaks sama päeva õhtuks lapsele saatja või tuleks ise lapsele järele. Ka ameti lastekaitsetöötaja, kellele teenuseosutaja teatas saatja vajadusest, võttis lapsevanemaga ühendust, kuid ei leidnud olukorrale kiiret lahendust. Vanem ei läinud ise sel päeval lapsele kooli järele ega leidnud talle saatjat. Kuna lapsel ei olnud sel päeval saatjat, kutsus teenuseosutaja lapse koju viimiseks politsei.

3. Teenuseosutaja nõudis esialgu lapsele saatjat nii kooli kui ka koolist koju sõiduks. Ameti lastekaitsetöötaja tegi aga ettepaneku, et laps võiks kasutada sotsiaaltranspordi hommikuti ilma saatjata, sest hommikuti on ta olnud rahulik ja ema ei saa hommikuti last saata, sest []. Teenuseosutaja nõustus sellega.

4. Kuna laps vajab saatjat, otsustas lastekaitsetöötaja korraldada talle tugiisikuteenuse. 21. oktoobril otsusega määraski amet lapsele tugiisiku. Tugiisik määrati lapsele ka kooli pikapäevarühma ajaks, mil lapsel olid viimasel ajal tekkinud äkkvihahood, ning pärast koju jõudmist, et tugiisik saaks olla temaga kuni ema koju jõudmiseni. Tallinna Perekeskuse abiga asuti lapsele tugiisikut otsima. Tugiisiku leidmine võttis aega, mistõttu tuli [] emal peaaegu nelja kuu jooksul (16. oktoobrist 2025 kuni 10. veebruarini 2026) minna koolitundide lõpus [] asuvasse koolimajja, et sõita koos lapsega koolist koju.

5. Amet kinnitas, et teenuseosutajaga arutati, kuidas vähendada riski, et noor ärritub bussisõidu ajal. Amet tegi teenuseosutajale ettepaneku vältida täielikult või osaliselt tegureid, mis võivad lapsel ärrituse vallandada. Ettevõtte pidi hoiduma bussijuhtide vahetamisest, pidi hoolitsema, et bussis poleks liiga palju sõitjaid ning et laps ei peaks bussis viibima liiga pikka aega. Samuti soovitati võimalusel kasutada tehnilisi abivahendeid, mis aitavad noorel sõidu ajal istmel püsida. Ameti kinnitusel on eesmärk luua noorele võimalikult stabiilne ja turvaline sõidukeskkond, et tema kooli jõudmine ei sõltuks püsivalt saatja olemasolust. Amet mõõnis, et tugiisikuteenuse osutamine sotsiaaltranspordis ei saa olla pikaajaline abinõu, kuid samas ei tohi tekkida olukorda, et tugiisiku puudumise tõttu ei saa noor kooli või koolist koju sõita.

Õiguskantsleri hinnang

a) Sotsiaaltranspordi korraldamise kohustus

6. Sotsiaaltransporditeenus on üks sotsiaalteenustest, mida kohalikud omavalitsused on kohustatud korraldama puudega lastele ja täiskasvanutele, kes ei saa puude tõttu ühissõidukit või oma sõidukit kasutada, et sõita tööle, õppeasutusse või avalikku teenust saama ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 38 lg 1).

7. Kuna linn peab korraldama sotsiaaltranspordi, tuleb tal luua tingimused selleks, et puudega inimesele oleks tagatud tema puudest tingitud eripäradele vastav transport. Sotsiaaltranspordi ei

pea linn osutama ise, kuid linn peab selgitama välja inimese abivajaduse ning leidma talle sobiva transpordivõimaluse (Riigikohtu otsus asjas nr [5-18-7](#), p 258).

8. Igapäevaselt sotsiaaltranspordi vajavale inimesele tuleb see korraldada nii, et inimene saaks transpordi kasutada järjepidevalt. Selleks on vaja läbi mõelda, millised tõenäolised takistused võivad teenuse osutamisel ette tulla ja kuidas neid lahendada.

9. Sotsiaaltranspordi sujuv ja takistusteta korraldus on seda olulisem, kui erivajadusega lapse koolis käimine sõltub kohaliku omavalitsuse määratud sotsiaaltranspordist. See on nii, kui lapse kool asub tema kodust sedavõrd kaugel, et jalgsi sinna minna ei saa ning erivajaduse tõttu pole tal võimalik ühistranspordi kasutada.

10. Ka rahvusvahelise õigusega on Eestile pandud kohustus tagada puudega laste transport kooli. [Puuetega inimeste õiguste konventsioon](#) nõuab, et puuetega inimestele tuleb tagada õigused ja vabadused teistega võrdsetel alustel. Muu hulgas tuleb puudega lastele tagada transport kooli, kui nende transpordivõimalused on majanduslike või sotsiaalsete takistuste tõttu piiratud. Vastasel juhul ei saa puudega lapsed kasutada oma õigust haridust omandada (konventsiooni artiklid 5, 7, 9 ja 24; vt puuetega inimeste õiguste komitee [üldkommentaari](#) nr 6 võrdsuse ja mittediskrimineerimise kohta, p 64, ja [üldkommentaari](#) nr 4 kaasava hariduse kohta, p-d 27, 49).

b) Teenuseosutaja tegevus

11. Tallinnas vastutab sotsiaalhoolekande koordineerimise, sealhulgas sotsiaaltranspordi korraldamise eest Sotsiaal- ja Tervishoiuamet ([põhimäärus](#) § 5 p 1). Amet on sotsiaaltransporditeenuse osutamiseks sõlminud lepingu linnale kuuluva Tallinna Linnatranspord AS-iga (TLT). TLT osutab teenust sellistel tingimustel, nagu [lepinguga](#) nõutakse.

12. Praegusel juhul andis TLT ametile 15. oktoobril teada, et kõigi laste turvalisust silmas pidades ei ole ettevõttel võimalik [] senisel kujul teenust osutada. Kuna koolipäev oli lõppenud, bussijuht ei saanud last ilma saatjata koju viia, ema lapsele kooli järgi ei tulnud ning amet ei andnud TLT-le muud käitumisjuhust, ei saa TLT-le ette heita, et TLT esindaja kutsus lapse koju viimiseks politsei. [] üksi jätmise oleks võinud ohtu seada tema elu ja tervise (vt [lastekaitseeaduse](#) (LasteKS) §-d 30, 31; § 32 lg-d 2 ja 3).

13. TLT-le ei saa ette heita ka seda, et ettevõtte andis ametile teada, et edaspidi viiakse [] koolist koju ainult siis, kui lapsele leitakse saatja, kes teda bussis juhendaks ja aitaks ohtlikke olukordi ennetada. Lepingu kohaselt peab TLT otsekohe informeerima ametit kõigist teenuse osutamist takistavatest olulistest asjaoludest. Seda TLT ka tegi.

14. Muid kohustusi ei ole amet TLT-le lepinguga pannud. Lepingus ei ole sätestatud käitumisjuhust selle kohta, kui mõni sõitjatest ohustab bussijuhi või teiste sõitjate turvalisust. Samuti puuduvad juhised erakorralise olukorra lahendamiseks. Kehtiv leping ei kohusta TLT-d sõitjate turvalisuse tagamiseks lisapersonali palkama ega muid abinõusid kasutusele võtma.

15. Ameti ja TLT vahelise kokkuleppe järgi saab agressiivsuse tõttu juhendamist vajav laps kasutada sotsiaaltranspordi koos saatjaga. Tavaliselt selgub saatja vajalikkus siis, kui hinnatakse, kas laps vajab sotsiaaltransporditeenust. Sellisel juhul märgitakse sotsiaaltransporditeenuse kohta tehtud otsuses (haldusaktis), kas laps vajab teenuse kasutamisel saatjat või mitte. Kui on otsustatud, et inimene võib sõidukiga sõita koos saatjaga, lubab TLT teenust kasutada vaid koos saatjaga ja tagab istekoha ka saatjale.

16. Otsuses, millega [] oli antud õigus saada sotsiaaltransporditeenust, ei olnud märgitud saatja vajadust. Amet ei muutnud otsust ka pärast 15. oktoobrit 2025. Siiski võib kujunenud olukorda mõista nii, et kõigi osapoolte (lapsevanem, amet, TLT) arusaamise järgi muudeti alates 15. oktoobrist otsust ja edaspidi osutas TLT [] sotsiaaltransporditeenust ainult koos saatjaga ([haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 55 lg 2). Osapooled ei ole välja toonud asjaolusid, mis viitaksid, et selline korraldus pole õiguspärane. Seega võib eeldada, et otsus kehtib muudetul kujul nii, et teenuse osutamise tingimuseks on saatja olemasolu. Ametil tuleks siiski esimesel võimalusel vormistada korralduse muudatus tagantjärele, kui lapsevanem seda nõuab (HMS § 55 lg 2).

c) Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti tegevus

17. Rahvusvaheline õigus kohustab riiki tagama puudega lapse vanematele vajaliku abi, kui pere seda soovib ([lapse õiguste konventsiooni](#) art 23 lg-d 2 j 3; [puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) art 23 lg 3, vt puuetega inimeste õiguste komitee [üldkommentaari](#) nr 6 võrdsuse ja mittediskrimineerimise kohta, p 62).

18. Kõnealusel juhul andis amet tugiisiku määramisega sotsiaaltranspordi kasutamiseks lapsevanemale lubaduse, et tema lapsele osutatakse koolist koju jõudmiseks vajalikku abi. Seda lubadust amet aga pika aja jooksul ei pidanud. Amet määras [] tugiisiku esimesel võimalusel, kuid tugiisiku leidmine võttis aega ligikaudu neli kuud. Nii rikkus amet [] ja tema ema õigusi (SHS § 5 lg 1, § 15 lg 1 ja § 38 lg 1).

19. Et [] oleks võimalik kasutada koolis käimiseks sotsiaaltranspordi, oleks amet pidanud eelnevalt läbi mõtlema, mida ette võtta juhul, kui laps ohustab oma käitumisega bussijuhi, teiste sõitjate või tema enda turvalisust, kuid tal on endiselt vaja sotsiaaltranspordi kasutada. Seda amet ei teinud, mistõttu ei olnud ka [] juhtumit võimalik teisiti lahendada. Ameti selgituste kohaselt tuleb sellistes olukordades kasutada saatja abi. Amet möönis ka ise õiguskantslerile antud vastuses, et tugiisikuteenus ei aita kriisiolukordades, sest tugiisikut pole võimalik pakkuda otsekohe, kui seda vaja on. Ameti kinnitusel aga muud lahendused puuduvad.

20. Ametile ei saanud tulla üllatusena, et sotsiaaltransporditeenuse osutamisel võib ette tulla olukordi, kus laps ohustab oma käitumisega enda või teiste turvalisust. Teadusuuringute kohaselt võib osa intellektipuudega või autismi diagnoosiga inimestest käituda keeruliselt või agressiivselt.¹ Selle teadmisega on arvestatud ka kehtivates õigusaktides (vt nt SHS §-d 105, 107). Ka amet on sellest ohust teadlik, sest TLT-ga kokkulepitud praktika kohaselt määratakse saatja muu hulgas abivajaja agressiivse käitumise tõttu.

21. Õiguskantsler on juba juhtinud Tallinna linna tähelepanu vajadusele korraldada kooli sõitvate laste sotsiaaltranspordi nii, et arvestataks lapse parimaid huve (vt õiguskantsleri 06.06.2023 [soovitust](#)).

22. Lahenduste keerukuse ja võimaliku rahalise kuluga ei saa õigustada seda, et puudega inimene jäetakse tema õigusest ilma, eriti olukorras, kus transpordi puudumise tõttu ei pruugi laps kooli jõuda.

23. Kui laps saab koolis käia vaid siis, kui vanem viib ta autoga kooli või saadab teda sõidul, pannakse laps ja tema vanem sundvaliku ette. Niisugune olukord võib mõjutada lapsevanema

¹ Vt J. Smith, R. A. Baksh *et al.* (2022). Aggressive challenging behavior in adults with intellectual disability: An electronic register-based cohort study of clinical outcome and service use. *European Psychiatry*, 65(1), e74, 1–9 (<https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2022.2336>) ja seal viidatud allikaid.

võimalust töötada või tööturule naasta. See võib viia lapsevanema diskrimineerimiseni lapse puude tõttu (vt nt Euroopa Liidu Kohtu otsust C-303/06, [S. Coleman vs. Attridge Law ja Steve Law](#), mis puudutas puudega lapse ema diskrimineerimist tööl; vt ka puuetega inimeste õiguste komitee [üldkommentaari](#) nr 6 võrdsuse ja mittediskrimineerimise kohta, p-d 17 ja 20).

24. Lahenduste leidmine võib võtta aega ja nõuda mitme asutuse koostööd. Näiteks võib kaaluda lahendust, et amet tellib TLT-lt lisateenust, mis tagab bussis erakorralisel juhul saatja. Samuti võib mõelda sellele, kas saab välja töötada asendustugiisikute süsteemi, et lapsele oleks võimalik ajutist saatjat pakkuda neil juhtudel, kui inimesele pole veel kindlat tugiisikut leitud. Õiguskantsler on ka varem juhtinud tähelepanu, et Tallinna linnal tuleks muuta tugiisikuteenuse korraldamist, nii et kõik abi vajavad lapsed seda teenust saaksid (vt õiguskantsleri 22.02.2022 [soovitust](#) Tallinna linnale).

25. Samavõrd oluline on ametil otsida lahendusi, et tugiisiku abi oleks üldjuhul ajutine ja puudega inimene saaks transporti kasutada iseseisvalt, kui see on võimalik (vt [puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) art-d 19 ja 20; [lapse õiguste konventsiooni](#) art 23 lg 1).

26. Õiguskantslerile antud vastuses on amet ka ise leidnud, et sotsiaaltranspordi osutamisel ei saa tugiisiku abi pikaajaliselt kasutada, sest kui tugiisik peaks haigestuma või töölt puuduma või lahkuma, võib juhtuda, et laps ei saa minna kooli või sõita tagasi koju.

27. Praegusel juhul on amet juba astunud samme selleks, et tugiisiku abi oleks ajutine. Enne tugiisiku määramist vahetasid lapsevanem, lastekaitsetöötaja, teenusosutaja ja kool omavahel teavet, kuid ei suudetud lõplikult selgeks teha, mis võis põhjustada [] ärevat ja ettearvamatut käitumist bussis ja enne seda ka kooli pikapäevarühmas. Kuna tugiisik oli vaja määrata võimalikult kiiresti, ei olnud võimalik põhjalikumalt abivajaduse hindamist läbi viia. Lapse abivajadust on ametil siiski võimalik veel hinnata järgnevate kuude jooksul ehk enne, kui tuleb otsustada, kas tugiisikuteenusega jätkatakse või mitte (31.07.2026).

28. Selleks et leida vastus küsimusele, mis võis [] käitumist muuta ja millist abi ta vajab, on lastekaitsetöötajal võimalik teha koostööd ka kooliga ([lastekaitseaduse](#) § 22 lg 3, § 29 lg 2). Lapse õpetajatel ja tugispetsialistidel on vajalikud eriteadmised, nad saavad nõu anda, milliseid tingimusi ja ettevalmistust võib laps vajada, et pärast koolipäeva ise bussiga koju sõita.

29. Palun ametil leida lahendus, kuidas saaksid koolis käimiseks sotsiaaltranspordi kasutada ka need puudega lapsed, kes on oma käitumisega ohustanud bussijuhi, teiste sõitjate või enda turvalisust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Tallinna Haridusamet (avaldaja isikuandmeteta)

Angelika Sarapuu 693 8411
Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee